

Klimat- och näringslivsdepartementet

Datum
2023-09-07

Diarienummer
Ä 2023-2278

Remissvar – värdet av vinden (SOU 2023:18)

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva regionala miljöer där företag utvecklas. Myndigheten har en särskild roll som ansvarig för regional utvecklings- och en sammanhållen landsbygdspolitik. Vi är ansvarig myndighet för riksintresse industriell produktion och för frågor inom turism och besöksnäring. Vårt arbete syftar till att stärka sambanden mellan näringslivsutveckling, samhällsplanering och hållbar regional utveckling. Remissvaret är skrivet utifrån dessa utgångspunkter.

Sammanfattning

- Tillväxtverket ställer sig bakom utredningens förslag i stort. Utveckling av hållbar energiförsörjning är av stor vikt för Sveriges konkurrenskraft och näringslivets omställning.
- Vi välkomnar tydliga förutsättningar för lokalsamhälle och närboende och anser att förslagen i stort förenklar för vindkraftsföretagen.
- Tillväxtverket anser att regionalt utvecklingsansvariga, regionerna, bör adresseras och ges en roll i energiplaneringen och att en nationell tvärssektoriell samhällsplanering är att föredra framför förstärkt nationell sektorsplanering.
- Kommunernas kapacitet bör stärkas genom ett generellt stöd för planeringsfrågor med regional och nationell betydelse framför enbart energifrågor.

God tillgång till el – stärker företagens konkurrenskraft

Hållbar energiförsörjning är av stor vikt för förnyelse och omställning av näringslivet. Genom globala trender som utsläppsminskningar, digitalisering och elektrifiering behöver företag anpassa sin produktion för att tillgodose kunders efterfrågan och bidra till en hållbar utveckling. I denna process är tillgången till el, och då grön el, en konkurrensfördel för företag som väljer att förlägga sin produktion i Sverige.¹ Att

¹ Platsens betydelse för industrin, Tillväxtverket, 2020

processen när det gäller etablering och produktionen av grön el är transparent och förutsägbar medför att Sverige blir ett attraktivt land att investera i för företag.

Tillväxtverket anser att utredningen väl beskriver Sveriges behov utifrån omställning och hållbar näringslivsutveckling. Utredningen beskriver kommunernas roll, utrymme och förutsättningar tydligt och bra. Vi delar också huvuddragen i konsekvensbeskrivningen.

Förutsättningar till lokalsamhället och företag

Tillväxtverket välkomnar en tydlighet och en rättssäker hantering av ersättningar till närboende och lokalsamhälle. Tillväxtverket delar också utredningens slutsats att skyndsamt utreda kommunernas incitament för tillstyrkan.

Tillväxtverket anser att utredningens förslag kommer att leda till förenkling för företag, höja effektiviteten vid etablering och öka förutsägbarheten inför miljöprovning. Företagen lyfter ofta fram vikten av tydliga besked, att tidigt få information om processen och veta vad som förväntas samt vikten av en process som är rättssäker och transparent. Vi anser att utredningen bidrar till att verka i den riktningen.

Planering och övriga insatser inom samhällsplanering

Nationell planering och riksintressen

Utifrån det som framkommer i utredningen kopplat till riksintressen och vindkraft, menar Tillväxtverket att riksintressesystemet inte har till syfte att planera för vindkraft, utan att säkerställa att naturgivna gynnsamma områden för vindkraft inte ianspråkats av andra intressen. Tillväxtverket ser ett behov av att utveckla möjligheterna till att lyfta nationella och regionala perspektiv i samhällsplaneringen som kompletterar riksintressesystemet. Vi vill i detta sammanhang peka på programområdet Ramverk för nationell planering som bedrivs inom Miljömålsrådet.

I utredningen lyfts ett ökat nationellt planeringsfokus från Energimyndigheten. Kopplat till den nationella nivån och en hållbar utveckling förespråkar Tillväxtverket en mer tvärsektoriell samhällsplanering på nationell och regional nivå framför ytterligare statlig sektorsplanering. Ytterligare statlig sektorsplanering underlättar inte för den formella planeringsnivån på kommunal nivå. Om sektorsplanering ska utvecklas för energiproduktion, energiförsörjning och energidistribution är det viktigt att hitta en funktionell formaliserad planeringsprocess för det arbetet.

Regional samverkan

Länsstyrelsens roll är viktigt som statlig aktör på regional nivå för tvärsektoriella sammanvägningar, tillhandahållande av planeringsunderlag och kommande tillståndsprocesser. Vi anser dock att utredningen inte i tillräckligt stor omfattning har beaktat och lyft fram den regionalt utvecklingsansvariga aktören (regionerna). Denna aktör adresseras inte särskilt i utredningen och vi anser att regionerna genom sitt ansvar för regional utveckling och därmed ansvar för regionala politiska vägval bör

synliggöras. Länsstyrelsen kan genom sitt uppdrag att främja regional tillväxt aldrig ersätta regionerna i rollen som regionalt utvecklingsansvarig.

Kommunernas roll och planeringsstöd

Sveriges kommuner har olika stor kapacitet att jobba med energifrågor, både utifrån resurser, kunskap och relevans. Kommuner med kommunala energibolag är oftast bättre på energiplanering än kommuner utan egna energibolag, utifrån kompetens och relevans i frågan.

Vi anser inte att kommunerna ensamma bör lösa sina egna energifrågor utan att detta bör göras i samverkan regionalt med extra stöd för de kommuner som inte har kapacitet att bedriva omfattande strategisk planering inom energiområdet. För att kommunerna ska kunna möta samhällsutvecklingen och behovet av omställning krävs att de har en kapacitet över tid som står i proportion till de uppgifter som ska utföras.

Även genom regionalt arbete och mellankommunal samverkan krävs kommunala resurser. Hos de mindre kommunerna är de personella resurserna helt avgörande när det gäller extern samverkan. Har de inte resurser att tillsätta personal finns det helt enkelt ingen som kan delta i relevant samverkansarbete.

Tillväxtverket är positiv till utredningsförslaget gällande införandet av ett planeringsstöd för kommunerna. Ett stöd skulle dock kunna ha en bredare ansats. Tillväxtverket anser att det är centralt att stärka kommunernas kapacitet gällande planeringsfrågor, samverkan, medborgardialog och förankring. Motsvarande förstärkning behövs för insatser och deltagande från regionerna.

Ett ensidigt planeringsstöd inriktat på vindkraft eller energiplanering underlättar inte arbetet när det gäller att lösa intressekonflikter inom ramen för översiktsplanen. Ett generellt stöd för att stärka planeringen och regional samverkan skapar, enligt vår erfarenhet, bättre förutsättningar att besluta om inriktningen i översiktsplanen gällande användning av mark- och vattenområden innehållande energiplanering och mellankommunal samordning.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Elisabeth Backetman. Johanna Stenberg har varit föredragande. I handläggningen har även t.f. avdelningschef Martin Olauzon, enhetschef Åsa Bjelkeby, Daniel Fahlander, Maria Engström, Julius Rosenlund, Caroline Dahlbom och Per Johansson deltagit.

Elisabeth Backetman

Johanna Stenberg